

'קופסת השמיטה המופלאה' פרק ראשון – כל הארץ של הקב"ה

בהלימה לערך ענווה ושליחות

שכבה צעירה ובוגרת

הרציונאל

שיעור זה הוא הראשון מתוך ארבעה שיעורים בנושא השמיטה בהלימה לערכי "חינוך מתוך אמונה" הנלמדים לשנה זו (שליחות וענווה, עין טובה ולימוד זכות, חסד ונתינה, אהבת העם והמדינה).

קופסת השמיטה המופלאה לוקחת את התלמיד למקומות שונים בהם מזדמן לו בכל פעם להבין ערך אחר הנובע ממצוות השמיטה ומתקשר לנושא החודשי.

בספר החינוך מובא אחד הטעמים לקיום מצוות השמיטה: "כדי שיזכור האדם כי הארץ שמוציאה אליו הפירות... לא בכוחה ובסגולתה תוציא אותם, כי יש אדון עליה ועל אדוניה" (ספר החינוך מצווה פ"ד).

כותב הרב יוסף צבי רימון בספרו "שמיטה":

"דווקא לעובד אדמה המצליח ליצור דבר חדש שלא היה מעולם, יש חשש שבראותו את יבולו יאמר "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה". באה התורה ומצווה כי האדם יפקיר את אדמתו בשנה השביעית כדי להראות שהארץ איננה שלו, הארץ שייכת לריבון העולמים. ציווי זה גם ימחיש שהארץ איננה נותנת את יבולה מעצמה, אלא על ידי הבורא יתברך. מכאן נלמד לכל הסובב אותנו בעולמנו, שאין הוא נוצר מעצמו ואין הטבע פועל לבד, אלא בגזרת המלך. מכאן גם נלמד שאחד היסודות המרכזיים בשמיטה הוא "כי לי כל הארץ". מכוח טעם זה נגזרים גם הדברים האחרים. האדם אמור להראות שהוא איננו הבעלים ולכן היבול מופקר. בדומה לכך הוא גם מפסיק את עבודתו כדי שלא תהיה לו תחושה שהוא יצר את היבול... כך ניתן להסביר את הטעם של איסור הפסד פירות שביעית - אסור לאדם להרוס את פירות שביעית ולכן אסור לו לזרוק אותם כרגיל לפח. הטעם הפשוט שבגללו אסור להפסיד את הפירות הוא בשל קדושתם, אך ישנו טעם אחר: אדם השוכר חפץ או מקבלו בהשאלה רשאי להשתמש בו, אולם להרוס רשאי רק הבעלים. כל אדם אחר למעט הבעלים עצמם יאלץ לשלם אם הרס את החפץ. מכאן עולה כי אין לאדם תחושת בעלות גדולה יותר מאשר היכולת להרוס! לכן בשנת השמיטה אסור לאדם להרוס את הפירות כי אין הוא בעלים על הפירות".

המטרות

- התלמידים ילמדו שהשמיטה מחנכת את האדם להכיר באדנותו של הקב"ה על הארץ.
- התלמידים ילמדו על מידת הענווה הנרכשת באמצעות קיום מצוות השמיטה.
- התלמידים יקימו את מצוות השמיטה על ידי הפקרת "פירות" לחברי הכיתה – כישרונות ותכונות טובות שקיבלו מה'.

מבנה השיעור

- פתיחה : קופסת השמיטה המופלאה (מליאה)
- שלב א': כוחי ועוצם ידי (מליאה)
- שלב ב': מצוות השמיטה מוסיפה ענווה (זוגות ועבודה אישית)
- סיכום : גם אנחנו בשנת השמיטה מפקירים מתנות מתוך ענווה (מליאה ועבודה אישית)

ההכנות הנדרשות

- יש לצלם בהגדלה או להקרין על הלוח תמונה (נספח 1).
- יש לצלם דף עבודה (נספח 2) כמספר התלמידים.
- יש לצלם "מכתב לרם החקלאי" (נספח 3) כמספר התלמידים.
- יש לצלם אשכולות תכונות (נספח 4) כמספר התלמידים.

מהלך השיעור

פתיחה : קופסת השמיטה המופלאה (מליאה)

- נקרא את הקטע הבא :

"אורי", הזכירה לי אימא, "בתפוח שאתה אוכל חלה קדושת שביעית. בבקשה סיים את הכול עד הסוף ואת הגלעין הנח בפח שמיטה". עשיתי מה שאמרה אימא בלי להבין כלום. חשבתי: "למה התפוח הפך לפתע לקדוש? מדוע אי אפשר להשליך את הפסולת לפח הרגיל כמו כל שנה? ובכלל - מה העניין של שנת השמיטה? כל השנים אנו מצויים לטעת עץ ולעבוד את אדמת הארץ, לבצור ולקטוף ולקיים את המצוות התלויות בארץ, מתנות עניים, תרומות ומעשרות ועוד. והנה השנה אסור לעשות כמעט כלום! העצים במטע של אבא עמוסים בפרי. אי אפשר למכור אותם וכולם נכנסים וקוטפים לעצמם תפוזים. שנה מוזרה". אימא התבוננה בי ונדמה שקראה את מחשבותיי. ציפיתי שתשב ותסביר לי על מצוות השמיטה, אך במקום זאת היא הוציאה מהארון קופסא צבעונית, הגישה לי ואמרה: "זו מתנת השמיטה. היא עוברת בירושה במשפחתנו. בכל פעם שתפתח את הקופסא - מתנת השמיטה תגלה לך משהו מיוחד שיעזור לך להבין דברים חשובים".

"בטח יש בקופסא ספר ובו הלכות שמיטה", חשבתי. האמת שלא כל כך התחשק לי ללמוד, העדפתי לשחק במחשב או לצאת לחברים. בכל אופן פתחתי את הקופסא כי הייתי סקרן לראות אם צדקתי. הקופסא הייתה קלה מאד וסקרנותי גברה. פתחתי בזהירות את הקופסא והכנסתי את ראשי לתוכה כדי לראות מה יש בה. לפתע הרגשתי שאני נשאב לתוך הקופסא שגדלה והתרחבה לגודל של דלת. הדלת הייתה בצבע ירוק. פתחתי אותה ומצאתי את עצמי בשדה הפתוח. צבטתי את עצמי. לא, זה לא חלום. היכן אני?

מצאתי את עצמי בכרם ענבים. אשכולות ענבים סגלגלים היו תלויים בנחת על העצים. הסתובבתי בכרם ולפתע שמעתי חקלאי משוחח בפלאפון שלו. הוא דיבר בקול רם כל כך עד שלא יכולתי שלא לשמוע:

- נחזור עם התלמידים על שאלותיו של אורי (מדוע יש קדושה בפרי? מדוע לא ניתן להשליך את הפסולת לפח הרגיל? מדוע לא עוסקים במלאכת האדמה? מדוע מפקירים את הפירות?)
- נפנה את התלמידים לתמונת הכרם שבנספח 1.

שלב א': נוחי ועוצם ידי (מליאה)

- נבקש מהתלמידים לקרוא את דברי רם החקלאי.
- נדון:
 - לפי דעתו של רם החקלאי: מה הסיבה להצלחה ביבול? ציינו משפטים המלמדים זאת.
 - מה אתם חושבים על דברי רם החקלאי?
 - במה עוד תלויה הצלחתו של רם?
 - אילו הייתם פוגשים את רם, מה הייתם אומרים לו?

שלב ב': מצוות השמיטה מוסיפה ענווה (זוגות ועבודה אישית)

- נסביר שלמצוות השמיטה פנים רבות והיא מחנכת אותנו לערכים נוספים שנלמד עליהם בהמשך.
- נסביר כי מצוות השמיטה מופיעה בשני מקומות עיקריים בתורה: בפרשת "משפטים" שבספר שמות ובפרשת "בהר" שבספר ויקרא. מפרשת "בהר" נלמד את הערך ששיך לנושא שלנו - ענווה ושליחות.
- נחלק לכל תלמיד דף משימה (נספח 2) ונבקש למלאו בזוגות.
- נשאל: כיצד מצוות השמיטה מחנכת את האדם לענווה?
- נמשיך בסיפור שבפתיחה:

אחרי ששמעתי את שיחת הטלפון של רם שנראה גאה בעצמו ובהצלחותיו - החלטתי לעשות מעשה. הוצאתי מכיסי דף ועט ורציתי לכתוב לרם את כל מה שלמדתי מקופסת השמיטה המופלאה, אך לפתע קופסת השמיטה הצבעונית הבהיקה באור חזק. הבנתי שהיא מסמנת לי להיכנס פנימה. הדלת הירוקה נפתחה ואני מצאתי את עצמי יושב בחדרי ובידי קופסה. שמחתי על הדברים החשובים שלמדתי, אך הצטערתי שלא הספקתי לכתוב על כך לרם החקלאי. האם תוכלו לעזור?

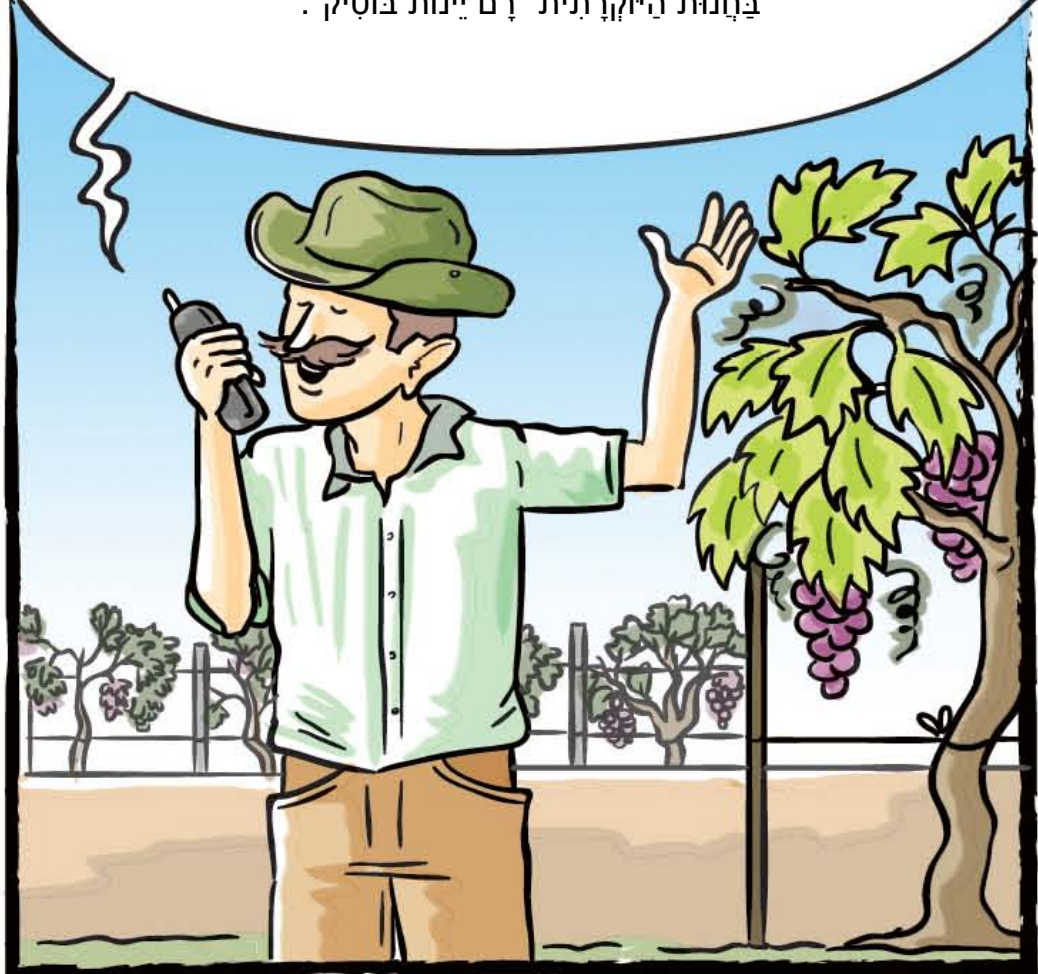
- נחלק את נספח 3 ונבקש מהתלמידים לכתוב מכתב לרם החקלאי ולהסביר לו על מידת הענווה.
- נסכם ונאמר: הטעם המרכזי לקדושת הפירות ולאיסור להשחיתם כמו האיסור על עבודת הקרקע והציווי להפקיר את היבול הוא חינוך האדם להכרה שהכול מה'. מרוב עשייה ועמל

ומתוך התפארות על החכמה והפיתוח האנושי אנחנו עלולים לשכוח מי נותן לנו כוח לעשות חיל.

סיכום: גם אנחנו בשנת השמיטה מפקירים מתנות מתוך ענווה (מליאה ועבודה אישית)

- נשאל את התלמידים: איך אנחנו יכולים ליישם את הרעיון שהכול מה' גם אם איננו חקלאים?
- נדון: מה קיבלנו מהקב"ה שאנו יכולים להפקיר לחברי הכיתה? נאזין לרעיונות השונים.
- נחלק לכל תלמיד נספח 4 ונבקש למלא את המשימה.
- נתלה את הדפים בכיתה ונאפשר לתלמידים השונים לכתוב את שמם כדי לזכות בפירות.

אני גדול! אני עצום!
הצלחתי לפתח זן של ענבים שלא נוצר כמוהו!
היין שלי יהיה מספר 1 בעולם כלו.
הכל בזכות החכמה וההרציות שלי.
האמן לי, בלעדי לא היה צומח כאן כלום.
רק בזכות הכשרון הנדיר שלי צומחים ענבים כאלה.
תוכל לקנות את התוצרת המשבחת שלי
בחנוות היוקרתיים "רם יינות בוטיק".

נספח 2 – דף משימה

חלק א'

1. קראו את הפסוק.

”וְהָאָרֶץ לֹא תִמְכַּר לְצַמְתָּת, כִּי לִי הָאָרֶץ. כִּי גֵרִים וְתוֹשָׁבִים
אֶתֶם עִמָּדֵי” (ויקרא פרשת ”בהר”, פרק כ”ה פסוק כ”ג).

צבעו בצבע ירוק את המילים המלמדות למי שייכת הארץ.

2. קראו את דברי חכמים במקור שלפניכם:

”זרעו שש והשמיטו שבע, כדי שתדעו שהארץ שלי היא”
(סנהדרין ל”ט ע”א)

הדגישו בצבע ירוק את הסיבה למצוות השמיטה.

3. קראו את דברי 'ספר החינוך' במקור שלפניכם:

”כדי שיזכור האדם כי הארץ שמוציאה אליו הפירות... לא
בכוחה וסגולתה תוציא אותם, כי יש אדון עליה ועל אדוניה”
(ספר החינוך מצווה פ”ד)

4. השלימו:

האדם עלול לחשוב ש _____
מצוות השמיטה מזכירה לו ש _____

מתחו קו מהלימוד אל הסיבה המתאימה:

אָסוּר לְהִשְׁחִית אֶת
הַפְּרוֹת הַקְּדוּשִׁים.

צָרִיף לְהַפְקִיר
אֶת הַפְּרוֹת - כָּל מִי
שְׂרוּצָה יְכוּל לְקַחֲתָ.

אָסוּר לְעַבֵּד
בְּמִלְאֶכֶת הַקְּרָקַע

כי הארץ של ה'
והוא ציווה לשבות
בשנת השמיטה.

כי הפירות לא
שייכים לאף אחד.
הם של הקב"ה.

כי הפירות קדושים
והם של הקב"ה,
אסור לי להרוס מה
שלא שלי.

נספח 3 – מכתב לרם החקלאי

כתבו מכתב לרם החקלאי והסבירו לו על מדת הענוה ומצוות השמטה.
העזרו במשפטים שבצד.

כל ההצלחה שלך מה'.

מרב התפארות על ההצלחה
שלך שכחת ש...

פעם בשבע שנים התורה
אוסרת לעבד את האדמה כדי
שתזכר ש...

אם תפקיר בשנת השמטה את
הענבים תבין ותרגיש ש...

ה' נותן לך לעשות חיל.

בס"ד

לרם החקלאי!

נספח 4

אני רוצה להשתתף במצוות השמיטה ולהפקיר "פירות" שנתן לי הקב"ה
לטובת חברי הכיתה

